CBN-advies 121/5 - Boekhoudkundige verwerking van kapitaalaflossingen

Krachtens artikel 72ter van de vennootschapswet "kunnen de statuten (van naamloze vennootschappen) bepalen dat een gegeven gedeelte van de winst dat zij vaststellen, bestemd zal worden voor de aflossing van het kapitaal door terugbetaling a pari van de door het lot aan te wijzen aandelen, zonder vermindering van het in de statuten vastgestelde kapitaal. (...) De aandelen worden vervangen door bewijzen van deelgerechtigdheid die dezelfde rechten verlenen als de terugbetaalde aandelen, met uitzondering van het recht op terugbetaling van de inbreng en van het recht op het eerste dividend."

De vraag is gerezen hoe een dergelijke terugbetaling van aandelen moet worden verwerkt door de vennootschap waarvan de terugbetaling uitgaat, enerzijds, en door de onderneming-aandeelhouder die de terugbetaling ontvangt, anderzijds.

I. IN DE REKENINGEN VAN DE VENNOOTSCHAP WAARVAN DE TERUGBETALING UITGAAT

In casu gaat het voor de vennootschap die haar aandelen terugbetaalt geenszins om een kapitaalvermindering door terugbetaling aan de aandeelhouders. Welk om de bestemming van winst, mogelijk als vroeger speciaal daartoe gereserveerd, en niet om een terugbetaling van kapitaal, aangezien het bedrag van het kapitaal, krachtens de vennootschapswet, ongewijzigd blijft. de fiscale wet hanteert dezelfde benadering. Zij beschouwt een dergelijke verrichting niet als een effectief gestorte terugbetaling van kapitaal, maar als een bestemming van winst, waarop de aandeelhouder vennootschapsbelasting en roerende voorheffing betaalt.

Aangezien die terugbetaling neerkomt op een toewijzing van winst aan de aandeelhouders, moet zij in de resultaatverwerking, die volgt op de resultatenrekening, worden geboekt in een specifieke post die onder F. moet worden ingevoegd. In de boekhouding zal zij als volgt worden verwerkt :

697	Resultaatverwerking - terug te betalen aandelen		
	aan	474	Terug te betalen aandelen

Indien voor de terugbetaling een vroeger daartoe gevormde reserve wordt aangewend, gebeurt de boeking op identieke wijze. De onttrekking aan de reserve wordt dan uitgedrukt door overboeking van een dienovereenkomstig bedrag van de berokken reserve naar de resultaatverwerking (rekening 792).

Die terugbetaling zal worden geboekt tegen de nominale waarde van de terugbetaalde aandelen[1] ongeacht het bedrag van de roerende voorheffing die ten laste van de aandeelhouder moet worden ingehouden.

II. IN DE REKENINGEN VAN DE ONDERNEMING-AANDEELHOUDER

Voor de vennootschap die de aandelen terugbetaalt, gaat het dus om een bestemming van winst. Voor de onderneming-aandeelhouder betekent een door het lot besliste terugbetaling van een gedeelte van haar aandelen een verandering van haar aandeelhoudersrechten, in die zin dat zij het recht op terugbetaling van haar inbreng en het recht op het eerste dividend verliest.

Aangezien het bedrag dat de onderneming-aandeelhouder ontvangt, per definitie overeenstemt met de rechten die haar voortaan worden ontzegd, kan zij het ontvangen bedrag bezwaarlijk beschouwen als een verrijking - met andere woorden een opbrengst - en tegelijkertijd voor de verhoudingsgewijze minderwaarde op het winstbewijs ten opzichte van de waarde van het kapitaalaandeel, vergeleken met de aanschaffingswaarde van dat kapitaalaandeel, een waardevermindering boeken. Boekhoudrechtelijk gezien zou het bedrag van de terugbetaling in kapitaal daarom moeten worden toegerekend aan de aanschaffingswaarde van het terugbetaalde kapitaalaandeel.

Die toerekening moet geschieden voor het bruto-bedrag (vóór inhouding van voorheffing en belastingen die de aandeelhouder op het terugbetaalde kapitaalbedrag is verschuldigd). De eventueel daarbij horende fiscale kost (de voorheffing) moet in de resultatenrekening worden opgenomen in de post Belastingen op het resultaat.

---

1 De vennootschapswet verwijst naar het pari van de betrokken aandelen. Er wordt van uitgegaan dat het hier gaat om hun fractiewaarde vóór afschrijving. Indien het zou worden geïnterpreteerd als de fractiewaarde die overblijft na elke terugbetaling van aandelen, zou het voor elk aandeel te betalen bedrag stijgen na elke terugbetaling, wat zou neerkomen op een flagrante ongelijkheid voor de aandeelhouders onderling.